

זכוכית עתיקים עדיין טעונות פתרון. על כן יש לברך על הספר הזה, שמחברו, מר פ. נויבורג, ידוע זה עשרות בשנים בחוגי המומחים באירופה כבעל אחד האוספים החשובים ביותר של כלי-זכוכית. עכשיו המחבר הוא תושב תל-אביב ולחברינו כבר היו כמה הזדמנויות לראות ולהעריך את האוסף הנאה של כלי-זכוכית ארצישראליים עתיקים שבידו.

חותמו של האספן טבוע על הספר הזה, שכאילו הוא מונע עצמו מדיון אקאדמי ודורש לגופם של הדברים. תוך שליטה גמורה וידיעה עמוקה בעניין שלפניו, מסביר המחבר את טיב החומרים והטכניקה של הייצור ואת היחסים בין הצורות השונות, ולהסבר המילולי נלוו מאה צילומים ויותר של כלי-זכוכית עתיקים. תחום הזמן שהוא דן בו נמשך מן השושלת הייח של מצרים עד לאחרית ימי ביזאנטיון וראשית ימי הביניים באירופה. חשיבות מרובה לניסיון שעשה המחבר לברר את תאריכי הייצור של כלי זכוכית עתיקים. עד עכשיו היה עניין זה רופף ביותר, בייחוד בכלים שמוצאם מלפני הספירה הנוצרית, ויש שנהגו לנקוט תאריכים כלליים של הרבה מאות שנים. כך, למשל, אחד הספרים החדשים על תולדות כלי-הזכוכית¹ קובע את תאריך ייצורם של כל כלי-הזכוכית המצריים כ-500 שנה לפני הספירה הנוצרית, ובזה הוא יוצא ידי חובתו. ואילו נויבורג משתדל לצמצם ולכוון עד כמה שידו מגעת את תחום הזמן שהוא קובע לייצורו של כל אחד מסוגי כלי-הזכוכית, ואפילו של חרוזי הזכוכית שהוא מתארם. הוא עושה כן על-פי עובדות ארכיאולוגיות או לפי הידיעות שבידינו על תולדותיה של התעשייה הזאת או של התפתחות הצורות השונות. ואין בכך כלום, שחקירה נוספת עתידה להעלות כאן וכאן את הצורך בתיקונים של התאריכים האלה. זכותו של המחבר תעמוד לו, שהוא קירבנו לקראת הסדר מתוקן יותר בתחום זה.

ועוד כמה וכמה חידושים חידש מר נויבורג, שכדאי להראות עליהם כאן. בידוע שבימי-קדם היה ייצור כלי הזכוכית כמעט כולו מצומצם בארצות החוף המזרחי של הים התיכון, וארץ-ישראל תפסה מקום חשוב במלאכה זו. נויבורג משתדל לקבוע את מקומות ייצורם של סוגים מסוימים של כלי-זכוכית ארצישראליים, והיינו שיך אבריק, ירושלים, חברון ועוד. עד כמה שידיעתי מגעת, הרי זה הניסיון הראשון שנעשה בספרות המדעית

I. Barrington-Haynes, Glass, London, 1948. ר' 1